

ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ВІДКРИТОСТІ БЮДЖЕТНОЇ ІНФОРМАЦІЇ У OPEN BUDGET SURVEY

Вступ. Open Budget Survey (OBS) від International Budget Partnership – це регулярне міжнародне дослідження відкритості бюджетної інформації OBS-2023 охоплює 125 країн. Україна зростала у рейтингу до 2021 року. Результат України у OBS-2023 суттєво погіршився, що пов'язано з закриттям публічного доступу до багатьох даних через війну.

Основна частина. Всі країни оцінюються за однаковою методологією. OBS оцінює країни за такими напрямками:

- Оцінка участі громадськості у бюджетному процесі
- Оцінка нагляду зі сторони законодавчої влади та вищих аудиторських інституцій щодо виконання бюджету
- Показник бюджетної прозорості, раніше відомий як Індекс відкритості бюджету (Open Budget Index, OBI)
- Оцінювання відбувається на основі 240 питань: 145 оцінюваних, та 95 додаткових, які додають деталі для більш комплексного розуміння
- Зі 145 питань: 109 – щодо оцінки доступності бюджетної інформації, 18 – щодо можливості громадської участі у бюджетному процесі, 18 – оцінюють роль законодавчої влади та аудиторських інституцій
- Оцінка прозорості та доступності бюджетної інформації оцінює такі бюджетні документи:
 - Pre-Budget Statement – в Україні – Бюджетна декларація
 - Бюджетна пропозиція уряду – в Україні – проект державного бюджету, який подається у Верховну Раду не пізніше 15 вересня
 - Enacted Budget – в Україні – закон про державний бюджет
 - Citizens Budget / бюджет для громадян – більш доступна форма подачі ключової бюджетної інформації для громадськості
 - In-Year Reports – проміжні звіти по виконанню показників бюджету
 - Mid-Year Review – «огляд середини року»
 - Year-End Report – звіт про виконання річного бюджету
 - Audit Report – в Україні – аналіз Рахункової Палати звіту про виконання закону про державний бюджет
- Після тривалої перерви, в 2024 р. в Україні прийнято бюджетну декларацію на 2025-2027 рр.

- Середньорічний огляд бюджету – слабе місце щодо прозорості бюджетної системи України, яке негативно впливає на рейтинг країни у OBS
- Середньорічний огляд надає детальне пояснення стану бюджету за шість місяців бюджетного року. Він має оцінити стан економіки порівняно з початковим макроекономічним прогнозом та оновити економічні прогнози на залишок року. В Огляді також мають бути представлені оновлені оцінки видатків, доходів та боргу, що відображають вплив фактичного виконання та переглянуті прогнози на весь бюджетний рік.
- Публічне оприлюднення середньорічного огляду має на меті сприяти підвищенню підзвітності та ефективному управлінню.
- Досвід окремих країн щодо підготовки середньорічних оглядів бюджетів: Нова Зеландія, Австралія, Велика Британія, Канада.

Висновки. OBS є регулярним міжнародно визнаним оглядом щодо відкритості та доступності бюджетної інформації в різних країнах, а також щодо оцінки ролі громадськості та законодавчої влади у бюджетному процесі. Позиції України за показником бюджетної прозорості зростали до 2022 року, коли через повномасштабне вторгнення РФ багато бюджетних даних стали закритими для громадськості. З 2023 р. деякі дані, які не несуть безпекових ризиків, поступово стають доступними. При цьому одним зі слабких місць України залишається відсутність середньорічних оглядів / переглядів бюджету. Рекомендації на основі дослідження міжнародного досвіду.

Список використаних джерел

1. International Budget Partnership, офіційний веб-сайт <https://internationalbudget.org/>
2. Open Budget Survey 2023. 9th Edition. Global report. International Budget Partnership. 2024. <https://internationalbudget.org/wp-content/uploads/IBP-OBS-Global-Report-2023-v4-Final-Artwork.pdf>
3. Open Budget Survey 2023. Ukraine. International Budget Partnership. 2024. <https://internationalbudget.org/open-budget-survey/country-results/2023/ukraine>
4. A note on Ukraine's performance on the Open Budget Survey. International Budget Partnership. 2024. <https://internationalbudget.org/a-note-on-ukraines-performance-on-the-open-budget-survey/>
5. Open Budget Survey 2023 Methodology, International Budget Partnership. 2023 <https://internationalbudget.org/wp-content/uploads/IBP-OBS-Methodology-Note-2023.pdf>

6. Open Budget Survey 2023. Questionnaire. Ukraine. International Budget Partnership. 2024. <https://internationalbudget.org/sites/default/files/2024-05/ukraine-202405131333.pdf>
7. Постанова КМУ від 28.06.2024 р. № 751 «Про схвалення Бюджетної декларації на 2025-2027 роки»
8. Висновки про результати аналізу річного звіту про виконання Закону України «Про державний бюджет України на 2023 рік», затверджені рішенням Рахункової палати 07.05.2024 № 22-1, Рахункова палата України, 2024, https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2024/22-1_2024/Vysn_22-1_2024.pdf
9. Half Year Economic and Fiscal Update, New Zealand Treasury, 2022. https://www.treasury.govt.nz/sites/default/files/2022-12/hyefu22_2.pdf
10. State Budget 2022-23 Mid-Year Budget Review, Government of South Australia, 2022. <https://www.treasury.sa.gov.au/budget/current-budget/22-23-state-budget/Mid-Year-Budget-Review-2022-23.pdf>
11. Autumn Statement 2023, HM Treasury, UK, 2023. https://assets.publishing.service.gov.uk/media/6568909c5936bb00133167cc/E02982473_Autumn_Statement_Nov_23_Accessible_Final.pdf
12. 2023 Fall Economic Statement, Department of Finance Canada, 2023. <https://www.budget.canada.ca/fes-eea/2023/report-rapport/FES-EEA-2023-en.pdf>